

СУЧАСНА СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

УДК 341.641:347.951.22

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СУДУ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПОПЕРЕДНІХ ЗАХОДІВ ЗАХИСТУ В МІЖНАРОДНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Черняк Ю. В.

Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного приватного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. У статті, на основі аналізу міжнародних правових актів, іноземної та вітчизняної доктрини, визначаються найбільш актуальні та дискусійні питання, пов'язані із застосуванням окремого інституту міжнародного цивільного процесу, – інституту забезпечення позову. У цивільному процесуальному праві багатьох європейських держав він називається «інститут попередніх охоронних заходів» або «інститут тимчасових заходів правового захисту». Встановлено загальні начала та підстави юрисдикції суду щодо застосування таких заходів. Визначено, що у міжнародних правових актах підстави, необхідні для ухвалення розпорядження про попередні охоронні (забезпечувальні) заходи, найчастіше визначаються через формулу «будь-який невідкладний випадок» або «випадки крайньої необхідності»; водночас жоден правовий акт не містить визначення цих понять, що змушує звертатися до аналізу судової практики.

Ключові слова: попередні охоронні заходи; забезпечення позову; міжнародний цивільний процес; міжнародна підсудність.

Постановка проблеми. Інститут забезпечення позову, передбачений статтями 151-155 ЦПК України, як і подібний йому інститут тимчасових попередніх охоронних заходів, що існує у цивільному процесуальному праві багатьох європейських держав, спрямований проти несумлінних дій відповідача, який під час судового розгляду справи по суті, ще до ухвалення рішення, може сховати спірне майно, розтратити його, продати чи знецінити. Такі дії відповідача стають на заваді ефективного, повного та своєчасного виконання судового рішення і можуть звести нанівець завдання цивільного процесу – захист порушеного, невизнаного або оспорюваного права. Так, у міжнародному цивільному процесі, в якому беруть участь іноземні фізичні та юридичні особи, достатньо високою є вірогідність виникнення наступних ситуацій:

1) матеріальні активи відповідача знаходяться не лише у межах юрисдикції суду, який розглядає спір по суті, але й на території інших держав, на які юрисдикція цього суду не поширюється;

2) кредитор зацікавлений у завчасному забезпеченні майбутнього рішення зі спору, водночас він не ініціює судовий процес з розгляду і вирішення спору – або за браком часу, або в силу того, що наразі він не перебуває в межах юрисдикції компетентного суду, або

в силу того, що спірне майно, яке може бути предметом забезпечення, знаходиться у межах юрисдикції іншого суду, ніж той суд, до компетенції якого належить розгляд основного спору.

На практиці перераховані ситуації є поширеними. Приміром, нерідко постає необхідність видати судові накази про застосування невідкладних заходів, які спрямовані на усунення виникнення порушень права інтелектуальної власності. Не менш складними є питання застосування превентивних заходів у формі арешту морських суден. Специфічними і такими, що потребують особливого регулювання і роз'яснення, є попередні охоронні заходи, що застосовуються при вирішенні міжнародних сімейних спорів.

Звичайно, забезпечення позову, застосування попередніх охоронних заходів може здійснювати і той судом, який розглядає справу по суті. У цьому випадку особливих складностей у питанні міжнародної підсудності не виникає, адже той суд, який розглядає справу по суті, і буде застосовувати ці заходи, керуючись своїм правом – *lex fori*. Саме за принципом *lex fori* регулюватимуться питання про підстави, строк, порядок застосування таких заходів, їх види, можливість зміни чи скасування. Слід вказати, що можливість застосування попередніх забезпечувальних заходів судом, що розглядає справу по суті, визнається всіма сучасними міжнародними правовими акти, які уніфікують норми міжнародної підсудності, і, як випливає з аналізу практики та доктрини, не породжує дискусії. Водночас, для міжнародного цивільного процесу особливо гостро стоять проблеми застосування попередніх охоронних заходів судами, іншими ніж той, в якому вирішується по суті основний спір.

Отже, **мета статті** полягає у з'ясуванні таких питань: чи може юрисдикція щодо забезпечення позову чи застосування попередніх охоронних заходів належати судам не тієї держави, суд якої розглядає справу по суті; якщо так, – то в яких випадках і за яких умов; як будуть співвідноситися декілька, принаймні – два, судових процеси на території різних держав: судовий процес щодо розгляду основного спору по суті, що відбувається в одній державі, і судовий процес щодо забезпечення позову (приміром, процес щодо арешту майна відповідача), який має місце на території іншої держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Незважаючи на важливість та надзвичайну актуальність питань інституту забезпечення позову (попередніх охоронних заходів) у міжнародному цивільному процесі, цей інститут є одним з найменш досліджених. Якщо говорити про вітчизняну правову науку, то окремі його аспекти проаналізовано лише побіжно – зокрема, у наукових працях, присвячених забезпеченню позову і забезпеченню доказів як інститутів цивільного процесуального права України (приміром, у працях Штефана М. Й., Фурси С. Я. і Фурси Є. І., Бадила О. О.). На противагу вітчизняній, сучасна зарубіжна правова наука приділяє значно більшу увагу різним видам попередніх охоронних заходів, що застосовуються у міжнародному цивільному процесі при розгляді цивільних, комерційних і сімейних спорів. Основними джерелами правового регулювання цих заходів у державах Європейського Союзу є ст. 31 Регламенту № 44/2001 про міжнародну підсудність, визнання і виконання іноземних судових рішень у цивільних і торговельних справах (Регламент ЄС *Brussels I*), ст. 20 Регламенту № 2201/2003 про міжнародну підсудність, визнання і виконання іноземних судових рішень у шлюбно-сімейних справах і справах про батьківську відповідальність (Регламент ЄС *Brussels II*), ст. 14 Регламенту № 4/2009 про міжнародну підсудність, право, що застосовується, визнання і виконання судових рішень та співробітництво у справах, що стосуються аліментних зобов'язань (Регламент № 4/2009) і ст. 31 Луганівської конвенції про міжнародну підсудність, визнання і виконання іноземних судових рішень у цивільних і торговельних спра-

вах 2007 р. Як наслідок, основний акцент європейські вчені роблять на аналізі саме цих норм, а також рішень Європейського Суду Справедливості (надалі – ЄС) щодо їх тлумачення. На нашу думку, наразі найбільш повне дослідження інституту попередніх охоронних заходів в рамках Європейського цивільного процесу, що функціонує у відповідності до згаданих вище регламентів ЄС, представлено у роботі Т. Кругер «Попередні і охоронні заходи. – Міжнародний цивільний процес у Європі та відносини із третіми державами» [1]. Мету, підстави застосування, питання юрисдикції та визнання і виконання попередніх охоронних заходів у площині Європейського цивільного процесу досліджують також такі вчені Європи: М. Люпої (Університет м. Болонія), Герхард і Фрідолін Валтер (Університет м. Берн). Детальний аналіз двох знакових рішень ЄС, які містять тлумачення дискусійних положень ст. 24 Брюссельської конвенції про міжнародну підсудність, визнання і виконання іноземних судових рішень у цивільних і торговельних справах 1968 р. щодо юрисдикції суду застосовувати попередні охоронні заходи, – рішень у справах *Van Uden Maritime BV v Firma Deco-Line, Mietz v Intership Yachting Sneek*, представлено у роботі англійського правознавця Р. Фентіман «Міжнародний комерційний процес» [2].

Основні результати дослідження. Одразу зазначимо, що наразі аналіз будь-якого аспекту інституту забезпечення позову (попередніх охоронних заходів) має здійснюватися з урахуванням тієї обставини, що норми цього інституту поступово уніфікуються, стають предметом регулювання «м'якого права» та об'єктом тлумачення ЄС. Підтвердженням уніфікації норм інституту є Регламент *Brussels I* (ст. 31), Регламент *Brussels II* (ст. 20), Регламент № 4/2009 (ст. 14), Луганівська конвенція 2007 (ст. 31), а також дві Гаазькі конвенції – Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дитини 1996 р. (ст. 11, ст. 12) і Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання 2007 р. (ст. 31). Під егідою Інституту з Уніфікації приватного права та Інституту Американського права прийнято Принципи і Правила UNIDROIT/ALI, які містять норми рекомендаційного характеру (Принцип 8 «Попередні та охоронні заходи», Правило 17 «Попередні і охоронні заходи») [3]. Асоціацією міжнародного права розроблено Принципи попередніх і забезпечувальних заходів у міжнародному цивільному процесі (Гельсінкі, 1996) [4]. ЄС прийняв низку рішень, які містять тлумачення і роз'яснення норм регламентів ЄС, і це, безперечно, полегшує практику їх застосування.

Важливим є те, що всі вищеперераховані міжнародні правові договори передбачають можливість розмежування юрисдикції по вирішенню цивільного спору по суті та юрисдикції щодо застосування попередніх забезпечувальних заходів. Згідно із Принципом 2.5. «Юрисдикція стосовно сторін» Принципів міжнародного цивільного процесу UNIDROIT/ALI, суд може прийняти попередні заходи щодо особи чи власності на території суду, навіть якщо він не має юрисдикції по спору. Принципи попередніх і забезпечувальних заходів у міжнародному цивільному процесі, прийняті Асоціацією міжнародного права, містять більш категоричний припис: *юрисдикція щодо видачі наказу про попередні та забезпечувальні заходи повинна бути незалежною від юрисдикції по суті справи* (Принцип 10).

На практиці це означає, що юрисдикція щодо вирішення справи по суті належить судовим органам однієї держави-учасниці, а юрисдикція щодо застосування попередніх охоронних чи забезпечувальних засобів належить судовим органам іншої держави-учасниці. Так, приміром, відповідно до *Гаазької конвенції 1996 р.* міжнародна загальна підсудність у справах про набуття, здійснення, припинення, обмеження, делегування батьківської відповідальності, у справах про права опіки, піклування, про управління, збереження чи

розпорядження майном дитини належить суду Договірної держави звичайного місця проживання дитини чи місця перебування дітей-біженців та дітей, які були переміщені внаслідок суспільних негараздів (ст. 5, ст. 6). Водночас, статті 11 та 12 Гаазької конвенції 1996 р. надають юрисдикцію «вживати заходів тимчасового характеру для захисту особи чи майна дитини» органам будь-якої Договірної держави, без прив'язки до звичайного місця проживання дитини.

Найбільш чітко правило диференціації юрисдикції на вирішення спору по суті та юрисдикції щодо застосування тимчасових заходів охоронного характеру викладено у регламентах ЄС. Так Регламент 4/2009 (ст. 14) і Регламент *Brussels IIbis* (ст. 20) передбачають, що «до суду однієї з держав-учасниць може бути подано клопотання про вжиття попередніх, в тому числі охоронних, заходів... навіть якщо згідно із положеннями Регламенту юрисдикція щодо розгляду спору по суті належить судам іншої держави-учасниці». Обидва регламенти в даному питанні наслідують положення, які в Європейському цивільному процесі були вперше запроваджені у ст. 24 Брюссельської конвенції про міжнародну підсудність та визнання і виконання судових рішень у цивільних і торговельних справах 1968 р., а пізніше – у ст. 31 регламенту *Brussels I*. Як вказано в офіційному коментарі до Брюссельської конвенції 1968, стаття 24 конвенції залишає попередні охоронні заходи за межами звичайних правил підсудності; національний суд може ухвалити постанову про такі заходи, навіть якщо він не має юрисдикції на вирішення справи по суті. Наприклад, до або після того, як судовий процес розпочато, позивач може клопотати в будь-якій Договірній державі про вжиття попередніх заходів у вигляді замороження майна відповідача або утримання його від переміщення майна з держави» [5, р. 140].

Незалежність юрисдикції щодо застосування попередніх охоронних і забезпечувальних заходів від юрисдикції на вирішення спору по суті зовсім не означає, що така юрисдикція може бути безмежною і нічим не обґрунтованою. Для того, щоб юрисдикція була задіяна, мають бути наявні юридичні та фактичні підстави. З позиції Принципів попередніх і забезпечувальних заходів у міжнародному цивільному процесі, прийнятих Асоціацією міжнародного права, *достатньою підставою для юрисдикції щодо застосування попередніх і забезпечувальних заходів стосовно цих активів є сама наявність активів у країні*.

У міжнародних правових актах підстави, необхідні для ухвалення розпорядження про попередні охоронні (забезпечувальні) заходи, найчастіше визначаються через формулу «будь-який невідкладний випадок» або «випадки крайньої необхідності». Не менш важливою передумовою є перебування особи чи майна, щодо яких застосовуються заходи забезпечення позову, на території держави, суд якої видає розпорядження про такі заходи. Так, ст. 11 (ч. 1) Гаазької конвенції 1996 р. встановлює: *у будь-якому невідкладному випадку органи будь-якої Договірної держави, на території якої перебуває дитина або майно, яке належить дитині, мають юрисдикцію вживати будь-яких необхідних заходів захисту*. Ця норма може бути задіяна тоді, коли, припустімо, необхідно терміново вжити заходи охорони дитини, між батьками якої вирішується спір про визначення місця проживання і встановлення опіки над дитиною. Регламент ЄС *Brussels IIbis* в якості фактичної передумови для вжиття попередніх заходів також встановлює «випадки крайньої необхідності» (ст. 20).

Взагалі, як свідчить аналіз міжнародно-правових актів, встановлення правової вимоги щодо «невідкладного/крайнього випадку», як передумови для вжиття попередніх охоронних заходів, є характерним саме для сімейно-правових спорів стосовно дитини. На цю особливість механізму застосування попередніх охоронних заходів вказують і європей-

ські вчені: при формулюванні статті 20 регламенту *Brussels IIbis* за основу було взято ст. 31 регламенту *Brussels I*, однак між статтями є суттєва відмінність, – стаття 20 Регламенту *Brussels IIbis*, на противагу регламенту *Brussels I*, застосовується виключно «у крайніх випадках» і «щодо особи чи майна, які знаходяться у цій державі» [1, р. 336; 6, р. 233].

Жоден із чинних міжнародних правових актів не містить визначення того, який випадок слід вважати «крайнім» або «невідкладним», якщо йдеться про застосування попередніх охоронних чи забезпечувальних заходів у міжнародному цивільному процесі. Це питання вирішується судом у кожному конкретному випадку, національні суди держав-членів ЄС мають враховувати роз'яснення ЄСЖ. Стаття 20 Регламенту ЄС *Brussels IIbis* була предметом тлумачення ЄСЖ у справі *C-403/09 Jasna Detiček v Maurizio Sgueglia*. Сторони цієї справи – громадянка Словенії і громадянин Італії-подружжя, які проживали у Римі упродовж 25 років, де у 1997 р. народилася їхня дочка. 25 липня 2007 р. компетентний суд м. Тіволі (Італія) відкрив провадження у справі про розлучення між подружжям і про встановлення опіки над їхньою дочкою, і саме цей суд виніс попереднє рішення, за яким батько дитини-громадянин Італії отримував право єдиноособової опіки над дитиною, а сама дитина мала бути тимчасово поміщена до дитячого будинку у Римі до остаточного вирішення справи по суті. Того самого дня мати дитини-громадянка Словенії Детічек залишила Італію разом із дочкою і поїхала до Словенії, де вони залишились проживати. Регіональний суд м. Марібор (Словенія) рішенням від 22 листопада 2007, яке в подальшому було підтримано Рішенням Верховного Суду Словенії, оголосив наказ суду Італії від 25 липня 2007 таким, що підлягає виконанню у Республіці Словенія. На підставі Рішення Верховного Суду у Словенії було розпочато виконавче провадження щодо повернення дитини до Італії її батькові і поміщення дитини до дитячого будинку. Однак, наказом від 2 лютого 2009 Верховний суд Словенії призупинив виконання до остаточного вирішення основного спору. 28 листопада 2008 мати дитини подала до суду м. Марібор заяву про застосування попередніх і охоронних заходів, які дають їй право опіки над дитиною, і наказом від 9 грудня 2008 суд задовольнив її заяву. При цьому суд обґрунтовував своє рішення статтею 20 Регламенту 2201/2003 і статтею 13 Гаазької конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980, вказавши на зміну обставин та необхідність враховувати інтереси дитини. Таким чином, у даній справі судами двох держав-членів ЄС було ухвалено два рішення про застосування попередніх охоронних заходів, і ці рішення є протилежними за змістом. Тому апеляційний суд м. Марібор звернувся до ЄСЖ з такими питаннями: а) чи має суд держави-учасниці юрисдикцію у відповідності до ст. 20 Регламенту ЄС 2201/2003 на застосування охоронних заходів, якщо суд іншої держави-учасниці, що має юрисдикцію на вирішення справи по суті на підставі Регламенту, вже застосував охоронні заходи і вони були визнані такими, що підлягають виконанню у першій державі-учасниці; б) у разі позитивної відповіді на перше питання, – чи можна застосувати охоронні заходи на підставі ст. 20 Регламенту у відповідності до національного права, змінивши охоронні заходи, застосовані судом держави-учасниці, що має юрисдикцію на вирішення справи по суті [7]. Рішення ЄСЖ по справі *Jasna Detiček v Maurizio Sguegli* надає роз'яснення з цілої низки питань, що стосуються інституту попередніх охоронних заходів, які можуть застосовуватися у сімейно-правових справах у рамках міжнародного цивільного процесу. У контексті мети статті, визначеної на її початку, наразі доречно звернути увагу на роз'яснення ЄСЖ щодо підстав застосування таких заходів. Зокрема, суд визначив, що для цього має бути наявною сукупність трьох умов: такі заходи є «вкрай необхідними», вони застосовуються щодо особи чи майна у державі суду, і ці заходи є попередніми (п. 39). У даній справі попереднє рішення у справі про

батьківську відповідальність було ухвалено судом, що мав юрисдикцію на вирішення справи по суті, а саме – італійським судом, і це рішення було оголошено таким, що підлягає виконанню у Словенії. ЄСЖ відзначив: «якби зміни обставин, що сталися в результаті переміщення дитини до іншого соціального середовища, було б достатньо для того, щоб уповноважити у відповідності до ст. 20 регламенту суду, який не має юрисдикції на вирішення справи по суті, прийняти попередні охоронні заходи, що змінюють попередні заходи, вжиті судом, який має юрисдикцію на вирішення справи по суті, будь-яка затримка у виконанні рішення в запитованій державі буде сприяти створенню умов, які дозволятимуть суду блокувати виконання остаточного судового рішення, і таке тлумачення підтриматиме загальні принципи, закладені регламентом» (п. 47) [7].

Стаття 31 регламенту *Brussels I*, яка регулює застосування попередніх охоронних заходів у цивільних і торговельних справах, також неодноразово ставала об'єктом тлумачення ЄСЖ, і в усіх рішеннях суд підкреслював, що для обґрунтування юрисдикції суду, який не має повноважень на вирішення справи по суті, щодо застосування попередніх охоронних заходів потрібно встановлювати наявність зв'язку між судом і майном чи особою, щодо яких такі заходи застосовуються. Зокрема, ЄСЖ вказав на це у рішенні по справі *Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another*: «застосування попередніх або охоронних заходів на основі статті 24 Брюссельської конвенції 1968 р. обумовлене наявністю реального зв'язку між предметом заходу, щодо якого подається клопотання, та територіальною юрисдикцією суду держави, в якому це прохання подається» [8]. Прикметно, що це рішення ЄСЖ відіграло дуже важливу роль у розвитку інституту попередніх охоронних заходів у європейському цивільному процесі, воно аналізується або принаймні згадується майже в усіх наукових працях вчених держав ЄС, присвячених міжнародному цивільному процесу. Водночас, як справедливо відмітила Т. Кругер, багато сторінок написано по рішенню у справі *Van Uden*, проте залишається невизначеність, що означає «справжній зв'язок» – чи стосується це території, на якій захід буде застосовано, чи йдеться про наявність майна, щодо якого виник спір, чи стосується це основних бізнес-інтересів сторін спору? [1, р. 329]. На думку професора університету Ерасмус (Нідерланди) К. Крамер, юрисдикцію на застосування попередніх охоронних заходів мають всі суди, чия територія тісно пов'язана із цими заходами, і насамперед це стосується судів держави, де захід вступить в силу і буде діяти [9, р. 316]. Російська вчена Н. В. Павлова вважає, що достатньою підставою для застосування забезпечувальних заходів є присутність активів у країні, щодо яких буде вжито забезпечувальні заходи [10, с. 19]. Серед аргументів на користь юрисдикції щодо застосування заходів забезпечення позову (застосування попередніх охоронних заходів) вказуються і суто практичні міркування, а саме, що стаття 24 Брюссельської конвенції 1968 р. реалізує принцип встановлення фактів з «перших рук», легкості в отриманні доказів і визначення права, що підлягає застосуванню [11, р. 269].

Найчастіше заходи забезпечення позову або попередні заходи охоронного характеру застосовуються судом при паралельному існуванні судового процесу щодо розгляду справи по суті. Таким чином, можемо говорити про те, що цей інститут не оминула загальна тенденція, яка характеризує сучасний міжнародний цивільний процес в цілому, а саме: міждержавна взаємодія судових процесів як основна форма його функціонування. Російський вчений А. Г. Светланов-Лісіцин, дисертаційна робота якого безпосередньо присвячена дослідженню тенденцій розвитку міжнародного цивільного процесу, вказував на те, що «у взаємодії судових систем центральне місце належить інституту взаємодії судових процесів різних країн – *lis alibi pendens*» [12, с. 6]. У зв'язку з цим доречно

нагадати, що *lis alibi pendens* означає одночасне знаходження у судах різних держав провадження з розгляду і вирішенню цивільної справи по суті. Однак, як було доведено у статті, чинні міжнародні правові акти, які уніфікують норми міжнародного цивільного процесу, та сучасна практика їх застосування допускають існування у судах різних держав й інших судових процесів: один, основний, мета якого – розгляд і вирішення справи по суті, інший – допоміжний, мета якого – вжити попередні охоронні заходи, з тим, щоб забезпечити в подальшому ефективно, повне і своєчасне виконання рішення, ухваленого судом по суті справи.

Висновки. Викладене дозволяє сформулювати такі керівні принципи визначення юрисдикції щодо забезпечення позову та застосування попередніх охоронних засобів у міжнародному цивільному процесі:

по-перше, суд, який має юрисдикцію на вирішення спору по суті, також повинен мати право виносити розпорядження про попередні охоронні заходи;

по-друге, за певних підстав юрисдикція щодо винесення розпорядження про такі заходи не залежить від юрисдикції щодо ухвалення рішення по суті справи;

по-третє, достатньою підставою для застосування таких заходів у цивільних і торговельних справах, що стосуються майнових спорів, є наявність майна (активів) у державі суду;

по-четверте, у сімейно-правових спорах, що стосуються батьківської відповідальності, для застосування незалежної юрисдикції щодо попередніх охоронних заходів потрібна сукупність умов – такі заходи є «вкрай необхідними», вони застосовуються щодо особи чи майна, які перебувають у державі суду, і вони повинні мати попередній і тимчасовий характер.

Список використаної літератури

1. Thalia Kruger. Provisional and Protective Measures. – International Civil Litigation in Europe and Relations with Third States. Edited by A. Nyuts & N. Watte. – BRUYLANT Bruxelles, 2005. – P. 311-341.
2. Richard Fentiman. International Commercial Litigation. – Oxford University Press, 2010.
3. ALI/UNIDROIT Principles of Transnational Civil Procedure as adopted and promulgated by the American Law Institute at Washington, D. C., U.S.A. May 2004 and by UNIDROIT at Rome, Italy April 2004. Cambridge University Press, 2006.
4. International Law Association's Principles on Provisional and Protective Measures in International Litigations (Helsinki, 1996) // Journal of International Private Law. – № 3 (49), 2005. – P. 48-50.
5. Alan Dashwood, Richard J. Hacon, Robin C.A. White. A Guide to the Civil Jurisdiction and Judgments Convention. – Kluwer law and Taxation Publishers, Deventer, The Netherlands, 1987.
6. Michelle Smith De Bruin B.L. Transnational Litigation. Jurisdiction and Procedure. – Thomson Round Hall, 2008.
7. Judgment of the Court of 23 December 2009 in Case C-403/09 Jasna Detiček v Maurizio Sgueglia. – Reports of Cases 2009 I-12193.
8. Judgment of the Court of 17 November 1998 in Case Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another. – Reports of Cases 1998 I-07091.
9. Xandra E. Kramer. Harmonisation of Provisional and Protective Measures in Europe. – Published in: M. Storme (ed.), Procedural Laws in Europe. Towards Harmonisation, Maklu: Antwerpen/Apeldoorn, 2003. – P. 305-319.

10. Павлова Н. В. Предварительные обеспечительные меры в международном гражданском процессе: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 12.00.03 – Гражданское право; Семейное право; Предпринимательское право; Международное частное право. – М., 2002.
11. Jannet A. Pointer. EU Principles on Jurisdiction and Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters (according to the case law of the European Court of Justice). – TMC Asser Press. The Hague, The Netherlands. 2004.
12. Лисицын-Светланов А. Г. Тенденции развития международного гражданского процесса: Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Специальность: 12.00.03 – гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право. 12.00.15 – гражданский процесс; арбитражный процесс / А. Г. Лисицын-Светланов. – Нижний Новгород, 2002.

DEBATABLE QUESTIONS OF THE REDEFINITION OF COURT JURISDICTION FOR THE APPLICATION OF PROVISIONAL MEASURES IN INTERNATIONAL CIVIL PROCEDURE

Chernyak Yu. V.

Ph.D., Associate Professor of the Department of Private International Law of the Institute of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University.

Abstract. *In the statement international legal instruments, foreign and domestic doctrine are analyzed and on this basis the most urgent issues of the application of one of the international civil procedure institutions – institution on the provision of the claim are determined. Civil procedural law of many European countries knows this institution as «the institution on temporal measures of a provisional character for the protection». The general principles and basis for the definition of court jurisdiction regarding the issuing of the order for such measures are determined. It is concluded that according to the international treaties the basis of the rendering of the order about provisional protective measures is described by the means of the formula «cases of urgency»; however legal instruments don't provide definitions of it, that's why it is necessary to apply to the court practice.*

Key words: *provision of the claim; measures of a provisional character for the protection; international civil procedure; international jurisdiction.*

References

1. Thalia Kruger. Provisional and Protective Measures. – International Civil Litigation in Europe and Relations with Third States. Edited by A. Nyuts & N. Watte. – BRUYLANT Bruxelles, 2005. – P.311-341.
2. Richard Fentiman. International Commercial Litigation. – Oxford University Press, 2010.
3. ALI/UNIDROIT Principles of Transnational Civil Procedure as adopted and promulgated by the American Law Institute at Washington, D.C., U.S.A. May 2004 and by UNIDROIT at Rome, Italy April 2004. Cambridge University Press, 2006.
4. International Law Association's Principles on Provisional and Protective Measures in International Litigations (Helsinki, 1996) // Journal of International Private Law. – № 3 (49), 2005. – P. 48-50.
5. Alan Dashwood, Richard J. Hacon, Robin C.A. White. A Guide to the Civil Jurisdiction and Judgments Convention. – Kluwer law and Taxation Publishers, Deventer, The Netherlands, 1987.
6. Michelle Smith De Bruin B.L. Transnational Litigation. Jurisdiction and Procedure. – Thomson Round Hall, 2008.
7. Judgment of the Court of 23 December 2009 in Case C-403/09 Jasna Detiček v Maurizio Sgueglia. – Reports of Cases 2009 I-12193.
8. Judgment of the Court of 17 November 1998 in Case Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another. – Reports of Cases 1998 I-07091.
9. Xandra E. Kramer. Harmonisation of Provisional and Protective Measures in Europe. – Published in: M. Storme (ed.), Procedural Laws in Europe. Towards Harmonisation, Maklu: Antwerpen/Apeldoorn, 2003. – P. 305-319.

10. Pavlova N. V. Predvaryl'nye obespechitel'nye mery v mezhdunarodnom grazhdanskom processe: Avtoreferat dySSERTacyu na soyskanye uchenoj stepeny kandydata jurydycheskyh nauk. Special'nost' 12.00.03 – Grazhdanskoe pravo; Semejnoe pravo; Predprynymatel'skoe pravo; Mezhdunarodnoe chastnoe pravo. – M., 2002.
11. Jannet A. Pointer. EU Principles on Jurisdiction and Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters (according to the case law of the European Court of Justice). – TMC Asser Press. The Hague, The Netherlands. 2004.
12. Lysycyn-Svetlanov A.G. Tendencyu razvytyja mezhdunarodnogo grazhdanskogo processa: Avtoreferat dySSERTacyu na soyskanye uchenoj stepeny doktora jurydycheskyh nauk. Special'nost': 12.00.03 – grazhdanskoe pravo; predprynymatel'skoe pravo; semejnoe pravo; mezhdunarodnoe chastnoe pravo. 12.00.15 – grazhdanskij process; arbytrazhnyj process / A.G. Lysycyn-Svetlanov. – Nyzhnyj Novgorod, 2002. – 40 s.

ДИСКУССИОННЫЕ ВОПРОСЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЮРИСДИКЦИИ СУДА ПО ПРИМЕНЕНИЮ ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫХ МЕР ЗАЩИТЫ В МЕЖДУНАОДНОМ ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ

Черняк Ю. В.

Кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры международного частного права Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. *В статье, на основе анализа международных правовых актов, иностранной и отечественной доктрины, определены наиболее актуальные вопросы, связанные с применением института международного гражданского процесса – института обеспечения иска. В гражданском процессуальном праве многих европейских государств он называется «институт временных предварительных охранных мер». Определены начала и основания юрисдикции суда по применению таких мер. Установлено, что в международных правовых актах для определения оснований, необходимых для вынесения приказа о предварительных обеспечительных мерах, используется формула «любой срочный случай» или «случай крайней необходимости»; однако, в правовых актах отсутствует определение этих понятий, что предполагает обращение к анализу судебной практики.*

Ключевые слова: *обеспечение иска, предварительные охранные меры, международный гражданский процесс, международная подсудность.*